

KIYMETLİ DHARMA USTASI

CHETSANGPA RATNA SRI BUDDHI'NIN

KAPSAMLI SÖZLÜ YÖNERGELERİNDEN

OTURUM 2 CUMARTESİ & PAZAR 27-28 ŞUBAT 2021, 13-20 VE 13-16 ARASI

ZIHNI OLDUĞU GİBİ TANITMAK

Om Mani Padme Hung Hri

Kıymetli Lama şunları da söyledi:

Şu anda hepimiz erişilmesi oldukça zor olan değerli insan varoluşunun içerdiği özgürlük ve fırsatlara sahibiz. Eğer budalığın kalıcı sonucuna erişmek istiyorsak kıymetli kutsal dharmayı uygulamalıyız. Kutsal dharma yolunu takip etmenin havsalaya sığmayacak kadar farklı yöntemleri vardır. Ancak bizler için dışsal sutra yorumlama ve açıklamaları ile içsel tantra yorumlama ve açıklamaları çok da önemli değıllerdir. Bizim ihtiyacımız olan, kutsal kusursuz guru tarafından verilecek ve sayesinde kendi zihnimizi tüm samsara ve nirvana'nın kökü olarak anlayabileceğimiz tek bir sözlü yönergedir. Bu gerçekten idrak edilirse, Buda tarafından anlatılan tüm öğretiler, sutra, tantra ve büyük azizlerin öğretisi ve yazınlarının tamamı kendi zihninde tamamen mevcut olacaktır. Bu gerçekleştiğinde buna 'tek birşeyi bilmek ve herşeyden özgürleşmek' denilir. Zihin anlaşılmadıysa ne kadar çok dharma bilersen bil, bu bilginin çevresi geniş ancak merkezi delik olacaktır; herşeyi bilmek ve tek birşeye dahi ermeme. İşte bu nedenle gerekli olan sadece zihnin kendisinin anlaşılmasıdır.

Zihnin² nasıl anlaşılacağını merak ediyorsan, bilmelisin ki bu, zemin (*gZhi*), yol (*Lam*) ve neticenin (*Bras-Bu*) üç veçhesinin açıkça idrakı sayesinde.

1. ZEMİN

Öncelikle zeminin nasıl olduğunu ele alacağız. Kendi zihninin doğal hali³ ilksel, doğal/yapımsız ve aniden mevcuttur. Bu zihin budaların meditasyonu tarafından üretilmemiş ve duyumsayan varlıkların aptallığı tarafından da etkilenmemiştir. Zihnin hakiki mevcudiyeti neden ve koşullara bağımlı değildir.

O için bir varoluştan yoksun ve tüm kavramsal detaylandırmadan azade bir şekilde boştur. Zihnin kendisi başlangıçta⁴ bir kaynaktan yoksun ve böylece boştur, ortada bir ikamet yerinden yoksun ve böylece boştur, sonda bir varış noktasından yoksun ve böylece boştur. Zihnin özü şu veya bu olarak kavranılamaz (yakalanamaz) ve böylece boştur. Zihin herhangi bir biçim ve renkten yoksun ve böylece boştur. Ancak bu boşluk yokluk anlamına da gelmez. Çünkü zihnin için berraklığı saf ve herşeyi sarıp sarmalamaktadır.

Zihnin kendisi tüm samsara ve nirvana'nın yaratıcısıdır. O asla değişmez ve mevcudiyeti anidir. Mümkün olan herşey görünmektedir ancak için bir varoluşa sahip değildir. Zihin engin, kusursuz ve tüm ölçümlerin ötesindedir. O var gibi görünebilir ancak varlıklar ve işaretlerin gerçek olmayışı

sebebiyle boştur. O yok gibi görünebilir ancak yine de türlü asılsız biçimler göstermektedir. Zihnin hakiki mevcudiyeti düşüncenin ötesindedir ve o bir düşünce nesnesi değildir. Onun neye benzediğini söylemek imkansızdır. O düşüncelerin ötesinde ve ifade edilemezdir. O kusurlar ve iyi niteliklerce el sürülmemiştir. Zihnin hakiki mevcudiyeti iyi veya kötü karmik koşullar tarafından örtülenmemiştir. O işaretlere bel bağlamanın kirliliğince lekelenmemiştir. Samsara ve nirvana'nın tüm görüngüsünden hiçbirinin ismi ona uygulanamaz.

Zihnin hakiki mevcudiyeti kalıcılık ve geçicilik, umut ve kaygı, engelleme ve teşvik etme, reddetme ve kabul etme, iyi ve kötü, büyük ve küçük, yukarı ve aşağı, bağlı ve özgür, mutlu ve üzgün ve diğerleri gibi ikiliklere tutunmanın tüm kısıtlamalarından özgürdür.

Zihnin hakiki mevcudiyeti kimse tarafından üretilmemiştir. Ona hiçbir boy veya boyut atfedilemez. O tüm tarafgirlikten özgürdür. O "bu odur." denilerek işaret edilebilecek birşey olmanın ötesindedir. O en başından beri kusursuzca saf ve samsara ve nirvana'daki herşeye karşı büyük bir eşitlik halindedir. Bunu idrak edenler budalığın zemin ya da temelini (gZhi), bunu idrak etmeyenler ise birduyumsayan varlık olarak ortaya çıkmanın zeminine sahip olurlar. Dolayısıyla ona herşeyin zemini (Kun-gZhi) denilir.

2. YOL

Yolu oluşturan uygulama yanlışlığı/yanılgıyı anlamaktır. Böylece çapraşıklık özgürleşecektir (salıverilecektir). Zihnin doğal hali açıklık (Ngo-Bo), dolaysızlık (Rang-bZhin) ve potansiyeldir (Thugs-rJe). Açıklığımız boş ve kavramsal detaylandırmanın ötesindedir. Onun dolaysızlığı aniden mevcut berraklıktır. Onun potansiyeli ise çeşitlilik olarak durmaksızın kendisini göstermektedir.

Zihnin kendisi en başından beri bu üç kusursuzca saf yönün/suretin mevcudiyeti (sKu gSum) olmasına rağmen, o bilmezlik/farkındalısızlık/cehaletin üç biçiminin arızı kirliliği tarafından aniden örtülendi. Bu kişinin kendi mevcudiyetinin farkında olmamasının sebebidir.

a. Aldanış yolu

Öncelikle, var olan kendisine bağlı olarak, mevcudiyetimizin doğal anımsanışı (Rang-gSal Gyi Dran-Pa), zihnin doğal halinin üç yönünün/suretinin ortaya çıkmadığı birlikte beliren bilmezlik/farkındalısızlık/cehalettir (Lhan-Chig sKyes-Pa'i Ma-Rig-Pa). Bu noktada kendisini gösteren aptallık, karanlık, örtülenme ve derin bir görüm eksikliğidir. Budanın yön/suret ve alemlerinin iyi nitelikleri ve duyumsayan varlıkların karma ve ıstırap verici faktörlerinin kaba kusurları bilinmemektedir. Böylece kişi derin bir aymazlık halindedir. Bu birlikte beliren bilmezlik/farkındalısızlık/cehalettir.

Daha önceden ortaya çıkan bu bilmezlik/farkındalısızlık/cehalete yönelik ince bağlanma alışkanlıklarının kendilerini göstermelerine ve altı duyu nesnelere öngörülemez tesirine bağlı olarak bilinç içeride ve kestirilemez görünür ve ardından da olaylar ve vaziyetlerin dışarıda ve gerçek olduklarına inanılır. Bu durumda, nesnelere iyi ve kötü olarak kavranması, onların kabul edilmesi ve reddedilmesiyle, kişi aptallık, kaçınma ve arzunun üç ıstırap verici faktörü ile başbaşa kalmıştır. Böylece altı duyu için bir görünüş olarak kendisini gösteren herşey, kişiye iyi görünüyorsa arzu, iyi görünmüyorsa kaçınma, ne iyi ne de kötü olarak görünüyorsa da donukluğun aptallığını doğuracaktır. Bu noktada arzu ve kaçınma, kabul ve reddetme, teşvik etme ve engelleme vardır. Buna kimlikleme cehaleti (Kun-Tu-brTags-Pa'i Ma-Rig-Pa) denilir.

Böylece, altı kök ıstırap verici faktör kontrolsüzce kendisini gösterir ve kendimizi altı alemde devinip onların her birinin kendine özgü acılarını deneyimleyen yolcular ("Gro-Ba) olarak buluruz.

Buna sebep ve sonucu anlamama bilmezliği/farkındaliksızlığı/cehaleti (Las rGyu 'Bras La rMyong-Pa'i Ma-Rig-Pa) denilir.

Bu samsara neticesi olarak olgunlaşan bilmezliğin/farkındaliksızlığın/cehaletin üç biçimini açıklar.

b. Özgürleşme yolu

Başlangıçsız zamandan beri zemin açıklık, dolaysızlık ve potansiyelin üç yönü/suretinin ani mevcudiyetiyle doğal olarak saf oldu. Kişinin kendi böyleliğine (gerçekte nasıllığına) uyanmasıyla, öz-anımsamanın (gerçek doğaya açılmanın) berraklığı güneş gibi yükselir ve birlikte beliren bilmezliğin/farkındaliksızlığın/cehaletin karanlığını yok eder. Fasilasız görünüşlerin farkındalığının içkin potansiyelinin türlü gösterimi olduğuna uyanılmasıyla görüngü kendiliğinden (kendi kendine) ortaya çıkar ve kendiliğinden (kendi kendine) ortadan kaybolur ve bu da kimlikleme bilmezliğini/farkındaliksızlığını/cehaletini dağıtır. Kimlikleme bilmezliğinin/farkındaliksızlığının dağılması ile kötü edimlerin yaşam gücünün kökü kesilir ve bu da sebep ve sonucu anlamama bilmezliğinin/farkındaliksızlığının/cehaletinin kendiliğinden (kendi kendine) arıtımına sebep olur.

Dahası kendi yanlışlığını/yanılgısını anlayanlar 'budalar' kendi yanlışlığını/yanılmıslığını anlamayanlar ise 'duyumsayan varlıklar' olarak bilinirler. Ancak bunlar sadece konvansiyonel tabirlerdir. Zira budalar ve duyumsayan varlıkların böyleliği/gerçekte nasıllığı/doğal hali arasında bir kıl tanesi kadar dahi fark yoktur. Onlar yalnızca böyleliklerine/gerçekte nasıl olduklarına/doğal hallerine uyanık ya da uyanık olmamaları ile ayrılırlar.Samsara ve nirvana'nın ortasında sadece bir A harfi (boşluk) vardır – bu hakiki gerçektir.

Doğal berraklığı kişinin kendi yanlışlığından/yanılgısından korumaya ilişkin üç veçhe vardır: görüş, meditasyon ve etkinlik.

Görüş

Görüş kişinin bilmezliğin/farkındaliksızlığın/cehaletin lekesinden yoksun doğal hal ile daima mevcut uyuşumuna kesin ve net güveni işaret eder. Görüş ani bir şekilde mevcut olan üç yön/surettir.

Meditasyon

Bu görüşün muhafaza edilmesi meditasyon olarak bilinir. Zihnin sarsılmazlığını muhafaza etme yöntemlerine yönelik öğretisi bununla bağlantılıdır. Başlangıç için, beden, konuşma ve zihin etkinliklerini durdur.

Gerekli olan tüm niteliklere sahip olan guruna dua et ve zihnini onun zihniyle birleştir. Bu haldeyken geçmiş düşüncelerin peşine düşme ve gelecek düşünceler için bekleme. Mevcut farkındalığının olduğu gibi olmasına izin vererek onu tüm yapmacılıktan özgür bırak. Onu iyi düşüncelerle tadil etme ve kötü düşüncelerle karıştırma. O kendisini her nasıl sunuyor olursa olsun hiçbir biçimde müdahale etme.

Zihnini böylece berrak, mutlu, ışıltılı, çıplak, parlak, açık, dingin ve rahat tut. Açıklığı boş mutluluk, dolaysızlığı berrak mutluluk ve potansiyeli kısıtlanmamışlık halinde bırak. Hiçbir meditasyon/odaklanma nesnesi tutmaksızın bir anlığına bile dalgalanmaksızın bu halde kal.

Bu haldeyken düşünceler belirdeğinde, bil ki bu düşünceler bir dayanak veya kökten yoksundur. Dolayısıyla kendisini gösteren her şeyin hakikatine açıkça bak. Kabul veya reddetmeksizin rahat ve açık kalmayı sürdür. Uygulamanın fazla yoğun olması halinde çok sayıda haşarı ve hararetili düşünce ortaya çıkabilir, bu yüzden gevşek ve serbest kalmalısın. Ancak çok fazla gevşersen bu defa da çökme ve alıllık kendisini gösterecektir. Dolayısıyla farkındalığın mevcudiyetinde tetikte kalmalısın.

Bu halde kalırken farkındalığının doğal hakikati esastan yoksun boş berraklıktır. Kavramadan (yakalamadan) yoksun olarak o özgürdür. Özlem ve arzudan yoksun olarak o mutludur. Düşünceden yoksun olarak o tamamen hakikidir. İçeriden veya dışarıdan yoksun olarak o doğrudandır. Hiçbir kusur ya da hiçbir iyi nitelik tarafından dokunulmaksızın o el sürülmemiştir. O hiçbir iyi veya kötü eylem tarafından örtülenmemiştir. O bağlı değildir. O sonradan özgürleşmemiştir. O çıplak, dingin, lekesiz, örtüsüzdür. O hiç kimse tarafından yapılmamış ve değiştirilmemiştir.

Bu ilksel, doğal ve çabasız hakikatin net ve doğrudan olarak gerçekleştirilişi kendisini gösterdiğinde, bu halden ister keyif, berraklık ve düşüncelerden yoksunluk, ister çökme ve iyi ve kötü düşüncelere değin çoşkulanmalar, ister ıstırap verici faktörlerin düşünceleri isterse de altı duyu nesnelere bağlı olarak kendisini gösteren görünüş ve sesler ile birlikte ortaya çıkan kavrayıcı (yakalayıcı) düşünceler olmak üzere her ne kendisini gösterirse gösterecektir bunların tümünü meditasyon nesnesi olarak ele almalısın. Her ne görünüş ve düşünce ortaya çıkarsa çıksın hiçbir yolla kabul veya reddetmek ya da engellemek veya teşvik etmeksizin açık ve rahat bir şekilde kal. Böylece düşüncelerin reddedilmesinin bir gereği yoktur. Zihnin kendisi sadece boşluktan ibaret değildir. Zira onun içkin berraklığı dharmakaya doğal yönü/sureti olarak, doğal olarak kendisini göstermektedir. Yemek yerken, uyurken, yürüyüp hareket ederken veya otururken bu meditationsuzluk halini sarsılmaksızın muhafaza etmelisin.

Eğer doğal berraklığını anımsayışını kaybettiğini (bu halde kalmaktan ayrıldığını) fark edersen , yukarıda açıklandığı gibi, bilmezlik/farkındalısızlık/cehalet tarafından örtüleneceksin. Parçaların birleşmesi ile oluşmuş ('Dus-Byas) beden ve sesin her ne kadar erdem sergilerse sergilesin bu şekilde birlikte beliren bilmezliğin/farkındalısızlığın/cehaletin ötesine geçilmesi mümkün değildir. Peki neden böyledir? Bilmezliğin/farkındalısızlığın/cehaletin özü dalgalanma (doğal hakikatinden), unutkanlık (doğal hakikate değin), örtülenme, alıklık, farkındalısızlık, ilgisizlik ve tembelliktir. Farkındalığın özü ise kişinin kendi yanlışlığına/yanılgısına değin öz farkındalığı ve böylece berraklık ve boşluktur. O kavramsallaştırmayı aşan bir mevcudiyet ile çıplak, arkadaşsız, tek, yalnızdır. Dolayısıyla başka hiçbir şey yapmaksızın sadece bu farkındalıkta kal.

Etkinlik

Hiçbir zaman ve hiçbir durumda farkındalığın iyi ve kötü koşulların etkisi altına girmesine izin verme. Dışarıda, dünyevi etkinliklere kapılma. İçeride ise dharma etkinliklerini durdur. Hiçbir dharma uygulaması yapma. Sadece üç zamanın tüm budalarının özü olan kendi farkındalığına uyanık olmanın bu tek gerçek uygulamasına tamamen aşına ol.

3. NETİCE

Kişinin kendi farkındalığının bu uygulamasının tamamlanması ile farkındalık herhangi bir çaba veya entelektüel etkinliğe gerek olmaksızın mevcuttur. Böylece farkındalığın üç yönü/sureti kendi yerlerinde gerçekleştirilmiş ve budalık olarak bilinen sonuca erişilmiştir.

Farkındalığın açıklığı dogmamış doğal yön/suret (Chos-sKu / Dharmakaya), farkındalığın dolaysızlığı keyif yönünün/suretinin doğal berraklığı (Longs-sPyod rDzogs sKu / Sambhogakaya) Farkındalığın potansiyeli ise herşeyi kuşatan asılsız/rüya gibi tezahür yönü/suretidir (sPrul-Pa'i sKu / Nirmanakaya). Doğal halde bu üç yön/suret hakikatin tek bir noktası olarak ayrılmazdır. Böylece kişinin Samantabhadra'nın doğal halinden farksız olan farkındalığı doğrudan olarak kişinin kesinlikle tam ve kusursuz bir Samyaksambuddha olarak Budalık kazandığı Akanistha'ya gider.

Öyleyse lütfen bunu zihninde tut.

ÜÇ YÖNLER/SURETLER NETİCESİ

Om Mani Padme Hung Hri

Rinpoche şunu da söyledi:

Zemin, yol ve netice aracılığıyla ani bir şekilde mevcut üç yön/sureti bilmek biz dharma uygulayıcılarının ihtiyacı olan tek hayati noktadır.

Dahası **zemin** doğal yön/suret olarak bilinen iki saflığa sahiptir. Peki bu ne anlama gelir?

İlksel Saflık: Başlangıçsız zamandan beri zemin daima doğal olarak saf oldu. Onun özü boştur ve öz-esastan yoksundur. O tüm yorumlamalardan azadedir. O bir anlık nesnesi değildir ve sebepler ve koşulları aşar. O düşünce ve ifadenin ötesindedir. O farkındalığın alanı olarak berraklıktır. O başlangıçsız zamandan beri doğal olarak kusursuzca saftır.

Lekesiz Saflık:

Bilmezliğin/Farkındalıksızlığın/Cehaletin üç biçiminin arızı lekeleri farkındalığın üç yönü/sureti tarafından temizlenmiş ve böylece farkındalığın örtülenmeden azade boş berraklığı gün yüzüne çıkmıştır. Kişinin içkin berraklığı çig, çıplak, tek, kısıtlanmamış ve yalnızdır. İçeriden ve dışarıdan yoksun bu saflık hiçbir engelle sahip değildir. Bu iki saflığa sahip doğal yön/suret olarak bilinir.

Yol beş kesinliğe sahip olan keyif yönü/suretidir. Kişinin kendi farkındalığının doğal halinin berraklığı olarak, keyif yönü/sureti beş kesinliğin mevcudiyetidir. Bu kişi geliştirme ve kusursuzlaştırma usüllerinin yolunun neresinde olursa olsun geçerlidir (bsKyed-rDzogsKyi Rim-Pa). Bu beş kesinlikten, kesin yer sonsuz misafirperverliktir. Kesin öğretmenler farkındalığın içkin berraklığının barışçıl ve hiddetli ifadeleridir. Kesin cemiyet birlik içerisindeki bodhisattvalar, farkındalığın durmak bilmeyen öz-gösterimidir (Rang-sNang). Kesin dharma kişinin hakikatini onun öz-gösterimi vasıtasıyla anımsamasıdır. Kesin zaman ise çabası değişmezlikte ikamettir. Bunlar keyif yönü/suretinin beş kesinliği olarak bilinir.

Netice beş kesinsizliğe sahip olan rüya gibi tezahür yönü/suretidir. Doğmamış doğal yönün/suretin manasının gerçekleştirilmesi ve fasılasız keyif yönünün/suretinin güçlü akışı ile potansiyelin türlü biçimleri kendiliğinden (kendi kendine) ortaya çıkmakta ve kendiliğinden (kendi kendine) ortadan kaybolmaktadırlar. Bu şekilde kendisini gösteren rüya gibi tezahür yönü/sureti beş kesinsizlik aracılığıyla duyumsayan varlıkların faydası için hareket eder.

Bu beş kesinsizlikten yerin kesinsizliği hazır olanlar uğruna altı alemin gerek duyulan her yerine gidebilme yeteneğidir. Biçimin kesinsizliği varlıkları eğitmek için gerekli olan her biçimde tezahür edebilme yeteneğidir. Cemiyetin kesinsizliği, ister iyi ister kötü, ister yüksek ister alçak olsun yardıma ihtiyacı olan tüm varlıklar için mevcut olabilme yeteneğidir. Dharma'nın kesinsizliği kişilerin sahip oldukları farklı kapasitelere uygun olarak dharma'nın farklı yol ve araçlarını öğretebilme yeteneğidir. Zamanın kesinsizliği ister geçmiş, ister şimdi, isterse de gelecekte olsun, öğrencilerin hazır olduğu her zamanda görünebilme yeteneğidir.

Dahası rüya gibi tezahür yönü/sureti iki biçime sahiptir. Yüksek rüya gibi tezahür yönü/sureti ve çok çeşitli rüya gibi tezahür yönü/sureti. Yüksek rüya gibi tezahür yönü/sureti iki veçheye sahiptir; şefkatten aşağıya doğru inen ve araçlar yoluyla yukarıya doğru çıkan rüya gibi tezahür yönü/sureti (Theg-Pa).

Şefkatten aşağıya doğru inen rüya gibi tezahür yönü/sureti ilişkili olarak; iki saflığa sahip olan doğal yönden/suretten beş kesinliğe sahip olan keyif yönünün/suretinin içkin kuvveti kendisini gösterir ve bu da özel, rüya gibi tezahürleri meydana getirir. Buna karşın araçlar yoluyla yukarıya doğru çıkan rüya gibi tezahür yönü/sureti yolun yogilerinin, duyumsayan varlıkların yararı için yolu uygulayanların biçimini göstermektedir.

Çok çeşitli rüya gibi tezahür yönü/sureti de iki veçheye sahiptir. Birincisi altı alemin varlıklarının biçimini gösterir. İkincisi ise böyle biçimler göstermez. Birincisi varlıkların ait olduğu alemlere uygun biçimler ve yerel geleneklerine uygun davranışlar gösterir. Böylece o varlıkların ihtiyacına göre hareket ederek öğretir. O gerektiğinde varlıkların yararı için aykırı⁵ biçimler de alabilir.

Altı alemin varlıklarının biçimini almayan rüya gibi tezahür yönü/sureti ise kendisini duyumsayan varlıkların faydası içintoprak,su,ateş,rüzgar veya uzay olarak ya da botlar, köprüler, tablolar, heykeller, tapınaklar, stupalar, sığınaklar ve benzeri şekillerde gösterebilir.

Bu, üçlü sonucu gerçekleştirmiş kısa açıklanışını sonuçlandırır: iki saflığa sahip olan zemin doğal yön/suret, beş kesinliğe sahip olan yol keyif yönü/sureti ve beş kesinsizliğe sahip olan sonuç rüya gibi tezahür yönü/sureti. Lütfen bunu zihninde tut.

Türkçe Tercüme Mustafa Mert Çelebi tarafından
30.03.2021'de hazırlanıp 03.08.2024'te yenilendi.

NOTLAR

2. Zihin burada *Sems, citta*'nın tercümesi olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda o durumları çözümleyen, meseleler üzerinde düşünen ve berraklığa giden bir yol olarak düşünceler ile çalışan bilişsel işlevi işaret etmez. Tüm ikilik alanında iş gören zihinsel etkinliğin işlevleridir.. "Zihin" bu bağlamda farkındalık, mevcudiyet, berraklık ve herşeyin kavranılamaz açık zemininden ayırt edilemez olan temel biliş kapasitesini işaret eder. Duyumsayan varlıklar olarak kendi zeminimiz olması sebebiyle ona erişim sahibiyiz ancak o asla bizim değildir, zira o sahip olunabilecek birşey değildir. Sıradan zihinsel işlevimizin içerisinde gerçekleşen herşey doğal olanın ışmasıdır. Doğal olan sıradan zihinsel işlev tarafından yaratılmamıştır.
3. Doğal hal koşullanmamıştır. O herşeyin gerçekten olduğu gibi oluşunun halidir.
4. Başlangıç bakımından konuşacak olursak, zihin bir başlangıca sahip değildir. Onun olmadığı bir zaman yoktur. Zaman zihinde ortaya çıkan ve ortadan kaybolan bir kavramdır. Zihnin bir kaynağı yoktur; o hiçbir yerden veya hiçbir şeyden gelmez. O doğmamıştır ve içkin bir varoluştan yoksun boşluktur. Zihnimizin şu burada bizimle oluşu bakımından konuşacak olursak ve zihni yer ve süre açısından saptamaya çalışırsak, onun ele geçmez, kavramlarımız tarafından yakalanılamaz olduğunu görürüz. O kavramsallaştırmanın ötesindedir ve o düşünce tarafından erişilebilecek bir nesne değildir. Onunla ilgili düşündüğünü sandığında düşündüğün şey aslında sadece kendi onun üzerine olan fikrinden ibarettir. O bir fikir, isim, işaret değildir. Onun yeri bulunamaz, o boş ve içkin bir varoluştan yoksundur. Sona eriş bakımından konuşacak olursak, herhangi bir başlangıca sahip olmayan zihin tükenebilecek ya da sona erebilecek herhangi bir esasa sahip değildir. Zihin buradan oraya taşınabilecek bir düşünce değildir. O bir varış noktasına, gidecek bir yere sahip değildir. Çünkü tüm yerler onun bir gösteriminden ibarettir ve o boş ve içkin bir varoluştan yoksundur.
5. Örneğin hırsızlar diyarında dürüst bir adam olarak görünmek.